

Az 1568-i tordai országgyűlés - Körösfői Kriesch Aladár festménye

Körösfői Kriesch Aladár festő, szobrász, iparművész, a magyar szecesszió kiemelkedő képviselője, akinek sokoldalú tehetségét, tudását a marosvásárhelyi Kultúrpalota is nagyszerűen visszatükrözi, az 1568. január 6–13. között lezajlott rendkívüli történelmi esemény csúcsmozzanatát örökítette meg híressé vált történelmi tablóján.

A honfoglalás 1000. évfordulójára hirdetett pályázatot a magyar állam a vármegyék, városok számára. Témaként olyan helyi történelmi nevezetességet, kiemelkedő eseményt jelöltek meg, amely az utókor számára fennmaradó művészi értékkel bír. A lehetőségeket elemezve Torda-Aranyos vármegye, illetve Torda város vezetősége 1894 őszén arra jutott, hogy „bármiképpen lapozgatjuk is a történelem könyvét, az indítványunkban megjelölt eseménynél kiválóbbra – mint a mely a lelkiismereti szabadság declarálása – utalni nem tudunk”. A városi tanács a választott téma történelmi körülményei és hiteles forrásai iránt érdeklődve, a kolozsvári unitárius püspökségtől és az egyházi képviselőtanácstól kért a megfestendő történelmi eseménnyel kapcsolatos adatokat. 1894 novemberében azokat meg is kapták. Ezt követően a tordai képviselő-testület 1500 Ft költségvetést határozott meg a terv kivitelezésére. A budapesti Képzőművészeti Társulattól kértek tanácsot, kire bízák a nagy feladatot, a festmény elkészítését. A társulat az akkor 32 éves, már ismert festőművész, Kriesch Aladárt ajánlotta. Kriesch Budán született, de rokonai éltek Kolozsváron és Tövisen, sokszor megfordult Erdélyben. Egy rokon látogatás alkalmával a tövisi családtagok elvitték őt diódi birtokukra. A festőnek annyira megtetszett a nyugodt környezet, hogy az ottani csűrben rendezte be műhelyét. Itt készült el később a tordaiak által megrendelt festmény is.

Kriesch Tordára utazott a helyszínt tanulmányozni. A főtéri impozáns gótikus templom falsíkját látva arra gondolt, hogy nem táblaképet, hanem freskót festene, de erről a megrendelőket nem tudta meggyőzni. A festmény vázlatát 1895 tavaszán készítette el, elnyerte a közönség és a megrendelők tetszését.

Ezután a festő Tordán és Kolozsváron modellek, történelmi díszletek után nézett. Kolozsváron korabeli öltözeteket varratott, és még a városi szegényházba is ellátogatott, ahol talált is egy „jó arcú” öreget. Dávid Ferencről nem maradt fenn semmilyen hiteles történelmi ábrázolás. A vázlatot a Képzőművészeti Tanácsnak is bemutatták, majd Kriesch Diódra ment, hogy a „pompás csűr atelierjében” megfestse a tablót.

Másfél évtizeddel a mű elkészülte után a festő felkérésre így írta le a képen látható történelmi jelenetet: „Az unitárius vallásnak első papját s egyben mártírját is – Dávid Ferencet – látjuk a kép közepén. Balra tőle, emelkedettebb trónszéken a fejedelem, mellette a két unokaöccse: Báthory István (a fejedelemtől balra) és Báthory Kristóf (jobbra). Mögötte áll az olasz Blandrata György, a fejedelemnek meghitt tanácsadója. Sokat hányatott ember, aki legutóbb Lengyelországból került az erdélyi udvarhoz, és az unitáriusokéhoz hasonló tanokat hozott magával külföldről. Báthory István és Csáky kancellár mögött állnak a szász rendek. Dávid Ferenc mögött balra Csáky Mihály, a kancellár, aki nem vett nagyon részt a vallásos dolgokban, jobbról Heltai Gáspár, amint a Bibliát forgatja, s egy másik papnak mintegy igazolja Dávid Ferenc mondását. Előbbre a padosorok között egy katolikus barát, aki megdöbben a hallottakon és Méliusz Péter debreceni prédikátor, aki szintén bizonyos kételkedéssel fogadja a szónokló szavait. Mögötte, a templom kórusa alatt a székely rendek,

főnn a kórusban az asszonyok, elöl pedig a padok között egynéhány magyar rend, kiknek nevei nem fontosak.”

A kép a XIX. század végének festészeti sajátosságaival, a barokkos fény-árnyék hatásra alapozva jeleníti meg témáját. Az 1896-os budapesti kiállításon kiváló fogadtatásban részesült. 1896 tavaszán mutatták be az akkoriban épült budapesti új Múcsarnok első termében. Tordára csak 1898-ban érkezett meg. 1920-ban Gyallay Domokos így írt róla: „... a kép a városháza közgyűlési termét díszítené, ha állandóan le nem volna függönyözve. De igen bölcsen lefüggönyözték, mert a pipafüst pusztulással fenyegette.”

A második világháború után a festmény átkerült a tordai hajdani fejedelmi házba, a mai városi történelmi múzeumba. 1979-ben, Dávid Ferenc halálának 400. évfordulóján restaurálták.

Murádin Jenő kolozsvári művészettörténész 1980-ban a Keresztény Magvetőben megjelentetett Történelmi tabló a szellem szabadságáról című, gazdagon dokumentált dolgozatában közölt sok tudnivalót Körösfői Kriesch alkotásáról.